



*Konstantin von Neurath*

**Autor: Tomáš Krystlík**

První část **zde**.

### **Hitlerovo zásadní rozhodnutí**

Na poradě u Hitlera 23. 9. 1940, které se zúčastnili i K. H. Frank a K. von Neurath, dal Hitler Frankovi za pravdu a podle zápisu Konstantin von Neurath se vyjádřil takto:

„Existují tři možnosti řešení problému Čechů:

1. Čechům sídlícím v protektorátu v souvislém území bude i v budoucnu poskytnuto mimořádné státoprávní postavení. Češi sami mezi sebou budou moci mít autonomní správu a možnost vyžití v tomto prostoru. Němci budou žít vedle nich, samozřejmě v rovnoprávnosti a jako němečtí státní příslušníci. Toto řešení považuje Führer za nebezpečné, protože by v souladu s mentalitou a svérázem Čechů mohlo někdy vést k dalším projevům odbojnosti a novým protiříšským rejdům.
2. Totální vysídlení Čechů z Čech a Moravy do jiného prostoru. To nepřichází v úvahu už proto, že sedm milionů Čechů od nás nebude chtít nikdo převzít. Okamžité vysídlení je kromě toho nežádoucí, nesmíme vytvořit vakuum, neměli bychom ani německé lidi k zaplnění: Führer se zmínil o poměrech v župě Povartí (Reichsgau Wartheland), kde není možno se obejít bez polského obyvatelstva.
3. Použití řady různých metod ke germanizaci prostoru. To Führer z historických a rasově politických důvodů považuje pro větší část národa Čechů za možné, pokud zároveň s tím bude rasově neupotřebitelná a protiříšsky smýšlející část Čechů vyloučena, příp. podrobena *zvláštnímu zacházení* (Sonderbehandlung). Na to však počítá s obdobím stalet (sic). Výběr Čechů určených k asimilaci je třeba provádět přesně a přísně a může probíhat jen na základě určitých směrnic.“ [Brügel]

Potud Hitlerovy názory z protokolu porady 23. 9. 1940. Poznámka: Nacistický pojem *Sonderbehandlung* (zvláštní zacházení) většina českých historiků prezentuje jako fyzickou

likvidaci státní mocí bez soudního rozsudku navzdory tomu, že termín *Sonderbehandlung* nebyl za nacionálně socialistické éry definován. Izraelský soud nad Adolfem Eichmannem došel v roce 1961 ve svém rozsudku k závěru, že výraz *Sonderbehandlung* nelze u nežidů považovat za eufemismus pro jejich likvidaci, protože to nelze dokázat [Schicha – Metzinger].

Na další poradě u Hitlera v tentýž den, 23. 9. 1940, za přítomnosti říšského ministra spravedlnosti **Franze Gürtnera** Führer nařídil, aby se chystaný proces s příslušníky **Obrany národa** (ON) odsunul na dobu po válce, aby soudy tak neprodukovaly české mučedníky. Po válce mohou být odsouzeni k smrti, on jim však udělí milost a buď se deportují na nějaký ostrov, anebo poputují do čestné vazby v nějaké pevnosti, „kde budou moci v zapomenutí spokojeně skonat“. Podle Goebbelsova zápisu v deníku z 24. 9. 1940 si též Hitler přál „stále více politiky asimilace v protektorátu“. V českém vydání Goebbelsových deníků tento pasus chybí (sic). Hitlerově zákaz odbojáře odsuzovat a popravovat se Heydrich podřídil až po několika měsících pobytu v protektorátu, v březnu 1942 (sic) [Brandes 2012].

11. a 12. 10. 1940 byl Frank opět u Hitlera a dověděl se, že po dobu trvání války bude zachován protektorát a že se má začít s poněmčováním Čechů ihned [Brandes 1999]. Hitler to s ním projednal v několikahodinových rozhovorech a pověřil ho vypracováním detailního plánu germanizace v různě velkých oblastech českých zemí s tím, že s ním (Frankem) v určených termínech výsledný Frankův plán po částech probere. Hitlerem uložený úkol plnil Frank až do konce války. Frank sám osobně byl přesvědčen, což prozradil později v jednom interview, že Češi jsou z 60 % německé krve [Küpper].

Po příjezdu do Prahy uložil Frank podřízeným rozpracovat Hitlerovy pokyny podle hospodářských odvětví. Útržkovité informace o zpracování plánu se dostaly ven a ilegální tisk v protektorátu začal s propagandou, že český národ bude Němci vyhlazen. Ilegální časopis **V boj** psal v listopadu 1940: „V tom, že musíme býti zničeni a vyhubeni, jsou Frank a Neurath zajedno. Frank řádí a řve, pan Neurath nám utahuje smyčku kolem krku a nebere si na to rukavičky. Jiného rozdílu mezi nimi není!“ [Brandes 1999]

Heydrich obdržel od Hitlera před svým odjezdem do Prahy pokyn zacházet v protektorátu s Čechy tak, aby se co nejvíce zklidnili a stali se odolnějšími nepřátelské propagandě, hlavně od exilových kruhů v Anglii kolem Edvarda Beneše.

Podle záznamu **Rosenbergova** referenta W. Koeppena řekl Hitler 7. 10. 1941 v poobědní diskusi, že s Čechy, které Hitler dle svých vlastních slov „velmi dobře“ zná od školních let a z doby strávené ve Vídni, má být zacházeno zcela odlišně než s jinými slovanskými národy. „Jedině Češi jsou pilní,“ prohlásil a pokračoval: „V továrnách, které dosahují dobré pracovní výsledky a u nichž se nevyskytly žádné sabotáže, dostanou dělníci zvýšené přiděly potravin. V Česku se musí upustit od zřizování jídelen, neboť dělníci dostanou doma navzdory malému přidělu potravin lepší jídlo – Češky jsou totiž známé svým kuchařským uměním.“ [Koeppen, Maser]

Podle vzpomínek Heydrichovy manželky Liny nebyla pozitivní opatření v protektorátu – úprava pracovní doby, volných dnů, přiměřeného závodního stravování, zdravotní péče,

plošného zavedení pojištění v nezaměstnanosti a podobně – vymyšlena a zavedena jejím manželem, jak se často mylně tvrdí, nýbrž to byl jen následek pokynů, které dal Hitler Heydrichovi pro jeho pražskou činnost. [Heydrich]

Z výpovědi K. H. Franka po válce před československým soudem:

„Už hned po své emigraci, tedy ještě v roce 1939 nebo nejpozději v roce 1940, vypouštěl Beneš z Londýna do světa pověsti, podle kterých Adolf Hitler plánoval vysídlení Čechů na Sibiř. Účel, který Beneš těmito pověstmi sledoval, byl očividný. Beneš disponoval početně malou, ale dobře fungující zpravodajskou službou. Jejím prostřednictvím věděl, že Gestapo ví o neustálém tematizování otázky vysídlení Sudetoněmců malými českými šovinistickými spolky. Svým tvrzením o německých vysídlovacích plánech (pro Čechy) tedy chtěl Gestapo předstihnout, dříve než (Gestapo) zveřejní české vysídlovací plány (pro Sudetoněmce). A pravděpodobně se mu dostaly k uším také zprávy o budoucích německých plánech na Východě. V pohraničních úřadech sudetské župy a župy Dolní Podunají se skutečně pracovalo na tom, aby byl vybudován národnostní most skrz Moravu, aby se východní hranice Německé říše osídlila také v protektorátu Němci. Tam, kde se navzájem sblížoval německý životní prostor, od Hřebečska směrem na jih a z jižní Moravy směrem na sever, se měl cestou velkorysého podporování německých rolníků, kteří byli ochotni se tam usídlit, využitím německých jazykových ostrůvků v tomto prostoru a zakládáním vojenských cvičišť nechat propojit německý element. Čeští a moravští Čechové... by takto byli od sebe odděleni. Architekti těchto plánů spočítali, že by k tomu bylo nutné přesídlení asi 12 až 15 tisíc Čechů. Přesídlit se měli do českého území, tedy do protektorátu, a mělo se uskutečnit pouze s výslovným svolením protektorátní vlády.

Uskutečnění těchto plánů však bylo otázkou vzdálené budoucnosti, a vypuknutím války se odložilo. Jmenovaným hraničářským úřadům bylo ihned přikázáno plány dále již nerozvíjet, nýbrž vyčkat výsledku války. Také obsah memorand, která byla vypracována Neurathovou a mou kancelářkou o české otázce a která byla v roce 1940 předána Adolfu Hitlerovi, se musel v dosti zkomolené podobě přes prostředníky dostat až k Benešovi v Londýně. Jak si vzpomínám, bylo v nich souhlasně vyjádřeno, že vysídlení českého národa je neproveditelné, neboť životní prostor pro sedm milionů lidí, kteří se měli vysídlit, by se německým národem nedal ani zdánlivě zaplnit. Pokud si dobře vzpomínám, vyjádřil se Adolf Hitler k mému memorandu už tenkrát v tom smyslu, že Čechy a Morava byly z geopolitických důvodů už po staletí součástí Německé říše a že jí také zůstanou. Co se stane v prostoru Čechy a Morava, o tom se dá něco definitivního říci až po vítězství. Předběžně se prý musí zachovat autonomie. Vysídlení Čechů nepřicházelo v potaz, tak to řekl výslovně, protože opětovné osídlení prostoru Němci by si vyžádalo snad sta let. Zůstala tedy podle něj jako jediná možnost už jen asimilace českého národa pokud možno za vyloučení rasově nežádoucích, Říši nepřátelských sil, což ovšem nemůže být projednáno do doby, dokud bude trvat válka. Takřka zakázal už se jenom zmiňovat o ostatních možnostech řešení české otázky.“ [Frank, E.] Potud K. H. Frank.

20. 5. 1942 Hitler prohlásil: „Už nyní by bylo možno udělat z Čechů fanatické přívržence Říše, kdyby se jim jako labužníkům daly dvojnásobné dávky a nikdo je neposílal do boje na Východ. Považovali by pak za morální povinnost dvojnásob pracovat ve zbrojním průmyslu a tak dál.“

[Brandes 1999]

Když Heydrich 4. 6. 1942 podlehl svým zraněním, považoval Martin Bormann ve stranickém oběžníku z 8. 6. 1942 za nutné zakázat „jakoukoli diskusi o české otázce na stranických shromážděních, nebo na veřejnosti,“ protože „rozhořčení německého národa... vyvolané atentátem obrátilo pozornost nejširších kruhů k otázce budoucího zacházení s Čechy žijícími v protektorátu a především v ostatních částech Říše“ [Küpper]. Jak vidno i on se zřejmě obával možných radikálních řešení.

Na jednání rasově politického úřadu NSDAP a župního úřadu Dolní Podunají (Niederdonau) v červnu 1942 v Sankt Pöltenu řekl zastupující vedoucí RuSHA v Praze Erich Hußmann: „Dosavadní průzkumy ukázaly, že rasové složení českého národa vykazuje silnější alpské a baltické (tedy z rasového hlediska přijatelné) podíly než průměr německého národa, ovšem kromě toho se vyskytují citelné vnitroasijské prvky“ (z rasového hlediska nepřijatelné) [Heinemann].

V roce 1943 se začala zdůrazňovat rovnost národů a velkých sociálních skupin v Němci ovládané Evropě, jejich svobodný rozvoj a vzájemná spolupráce, zejména se vyzdvihovala rovnoprávnost vztahu mezi Čechy a Němci. Pražský rozhlas zařadil do vysílání politické skeče ve formě diskusních dialogů nazvané Kdysi a nyní, kde jedni hájili Beneše, vyzdvihovali kladné stránky režimu v SSSR, vytýkali Němcům vykořisťování českých zemí, a druzí jim oponovali. Cílem bylo diskreditovat SSSR, Benešovu koncepci a kompenzovat Benešovu propagandu [Brandes 1999, Brod].

## Heydrichův nástin nakládání s Čechy

Reinhard Heydrich jako zastupující říšský protektor nastínil technický výčet možností zacházení s Čechy v tajném proslovu k vysokým funkcionářům NSDAP dne 2. 10. 1941 v Černínském paláci v Praze. Podle něj existují různé skupiny: „Jedni mají dobrou rasu a dobré smýšlení, tady je to úplně jednoduché, ty můžeme poněmčít. Pak tu máme jejich protipól: vadná rasa a vadné smýšlení. Tyhle lidi musím dostat pryč. Na východě je místa dost. Uprostřed pak zůstává středová vrstva, kterou musím podrobit důkladným zkouškám. V této vrstvě jsou dobře smýšlející lidé vadné rasy a vadně smýšlející lidé dobré rasy. U dobře smýšlejících lidí vadné rasy – tak tady to bude pravděpodobně třeba udělat tak, že budou nasazeni někde v Říši nebo tak nějak a bude postaráno o to, aby už neměli děti, protože v tomto prostoru si je dále pěstovat nechceme... Pak zbývají vadně smýšlející lidé dobré rasy. To jsou ti nejnebezpečnější, neboť to je elita s dobrou rasou. U části vadně smýšlejících lidí dobré rasy bude zbývat jedině, že se totiž pokusíme je usídlit v Říši, v čistě německém prostředí, poněmčít je a názorově je vychovat anebo, když to nepůjde, s konečnou platností je postavit ke zdi.“ Čeští historici se však již nezmiňují o tom, že Heydrich ve svém projevu též prohlásil: „Ale nenašvat! Vždyť je to všechno jen teoreticky!“ [**Projev Reinharda Heydricha o plánech na likvidaci českého národa**]. Že sám Heydrich označil jím přednesené postupy vůči Čechům jen za teoretický výčet možností, je českými dějepisci a politiky zamlčováno. Proč asi?

Při pozornější četbě textu Heydrichova textu projevu čtenář nahlédne, že smrt hrozila pouze některým Čechům, paradoxně právě těm z nacistického hlediska rasově nejcennějším, nejvhodnějším pro přenárodnění, a to pouze v případě, že by selhaly pokusy o změnu jejich negativního veřejného politického smýšlení vůči Říši. Takoví odpůrci německého nacionálního socialismu by vlivem svých volných vlastností mohli Čechy někdy sešikovat a vést je k odporu proti Říši. Nedalo se ale očekávat, že by dávali najevo svůj negativní postoj k říši, hrozila-li by jim perzekuce. Německý historik René Küpper v této souvislosti zaznamenal, že Heydrich si čtyři dny po svém tajném projevu v Černínském paláci nechal předložit Frankovo memorandum Hitlerovi z 28. 8. 1940 (zmíněné výše), ve kterém rok předtím navrhoval, jak nakládat s Čechy [Küpper]. Motiv není znám.

Heydrich sám o měsíc a půl později jím přednesené způsoby zacházení s Čechy oslabil, když 17. 11. 1941 prohlásil, že „Čech může v soukromí říkat, co chce, ale v hospodářství... musí mít Německo primární platnost“ [Gebhart – Kuklík]. V dalším svém projevu k vedoucím činitelům německých úřadů v protektorátu dne 4. 2. 1942 počítal Heydrich pod vlivem konference ve Wannsee s vystěhováním neponěmčitelných Čechů do táborů GULAGu na severu Ruska, kde by dělali dozorce a předáky tam vyhnaným židům z Evropy, a s rozptýlením poněmčitelných Čechů v Říši [Kárný – Milotová]. Heydrich ale tehdy nemohl vědět, jak dopadne rasový průzkum Čechů Hlavním rasovým a osídlovacím úřadem SS, jehož výsledky jsou uvedeny níže, ani nemohl předvídat, že jeho nadřízený Reichsführer SS Heinrich Himmler v září 1942 zásadním způsobem změnil způsob zacházení s Čechy rozděleními do rasových kategorií.

Německé záměry nakládání s Čechy, zejména výše uvedené Heydrichovy projevy jsou téměř všemi českými historiky dezinterpretovány obligatorním tvrzením, že Němci chtěli Čechy poněmčit, vystěhovat a vybit s důrazem na poslední dvě činnosti, nebo v rovnoměrné distribuci: přibližně třetina Čechů měla být poněmčena, třetina vystěhována, třetina vybita. Další jejich dezinterpretací je, že Češi byli pro Němce „pomocným“ národem využitelným coby manuální síla – kdyby tomu tak bylo, nesnažili by se je poněmčit! Nepozvednete si na svou úroveň, nepřenárodníte si přece někoho, kým pohrdáte!

Poslední závěr koresponduje i s oběžníkem Goebbelsova ministerstva propagandy z 1. 11. 1941 všem podřízeným útvarům: „Při dané příležitosti se poukazuje na to, že část novin vycházejících v Říši... často vykazuje naprosté nepochopení německého postoje vůči českému elementu. Pro prezentaci těchto otázek platí následující pokyn:

Zásadně je nežádoucí jakékoli zdůrazňování svébytné české kultury, tedy kultury výrazně se odlišující od kultury německé.

Je třeba... se vyhýbat zdůrazňování slovanského charakteru Čechů.

Při pohledu do historie je nežádoucí jakkoli zmiňovat události, kdy se Češi stavěli proti Německé říši — husitské hnutí, panslavismus, legionáře... atd. — přípustné to je jen s náležitým komentářem, jenž bude tyto epizody charakterizovat jako scestné.

Je vždy třeba pozitivním způsobem vyzvedat přináležitost Čechů k německo-evropskému kulturnímu okruhu, při každé příležitosti zdůrazňovat... rozsáhlé



ovlivňování, ba závislost české kultury na německé...

Je stále třeba mít na paměti, že Češi sice hovoří slovanským jazykem, jinak však v důsledku svého mnoho set let trvajících soužití s kulturně nadřazenými německými kmeny v říších s rozhodujícím německým vlivem nesporně patří k německému kulturnímu okruhu a s ostatními slovansky hovořícími národy nemají téměř nic společného...“ [International Military Tribunal at Nuremberg, Document IMT 1148-RF; Brügel 1974]

(pokračování)

Zdroje: viz **první část** příspěvku.